

AUTIZMO SUTRIKIMĄ TURINTIS MOKINYS PIRMOJE KLASĖJE

Autizmas – tai neurologinis raidos sutrikimas, kuris labiausiai paliečia kalbos ir bendravimo, socialinių įgūdžių ir elgsenos vystymąsi. Šį sutrikimą turintis žmogus kitaip bendrauja, jaučia bei suvokia pasaulį.

- Autizmas ne liga, juo nesergama.
- Autizmas neužkrečiamas.
- Nėra vaistų autizmo gydymui.
- Tokia būklė tęsiasi visą gyvenimą.
- Šiam sutrikimui nėra būdingi tipiški išoriniai fiziniai bruožai.

- Rekomenduojama dar iki ugdymo proceso pradžios susipažinti su autizmo sutrikimą turinčiu mokiniu ir jo tėvais, numatyti adaptacijos planą (kada ir kaip mokinys susipažins su mokyklos erdvėmis, švietimo pagalbos specialistais, aptarti, kokias priemones/ būdus/ metodus geriausia taikyti ir pan.).
- Pokalbis su ugdymo įstaigos bendruomene.
- Klasės/ ugdymo vietos, pritaikymas.
- Pokalbis su klasės mokinių tėvais.
- Pokalbis su klasės mokiniais.
- Alternatyvių ugdymo metodų ir būdų taikymas ugdymo procese.

Autizmo sutrikimą turintis vaikas mokykloje

BŪDINGI POŽYMIAI:

Socialinės saveikos sutrikimai:

- Nedrįsta žiūrėti į akis arba pernelyg intensyviai siekia akių kontakto.
- Neturi empatijos, intuicijos. Stinga gebėjimo suprasti kitų elgesį, poreikius, poelgių priežastį.
- Kartai visiškai nesidomi kitais asmenimis, jiems nepatinka jų buvimas šalia, dėl to gali stumdyti juos, pradėti netgi rėkti.
- Sunkiai supranta kitų žmonių emocijas, nesupranta, jeigu kitas pyksta, kol šis aiškiai nepasako.
- Nesupranta socialinės situacijos (nejaučia, kad padarė kažką netinkamo).
- Sunku bendradarbiauti su kitais grupės nariais.

Komunikacijos sutrikimai:

- Dažnai įtemptoje situacijoje nesupranta, kas jam sakoma.
- Nesupranta perkeltinės prasmės.
- Renkasi kalbėti apie tai kas labiausiai patinka arba ką geriausiai žino, nesirūpina ar kitam žmogui tai patinka.
- Vengia žiūrėti į akis, savotiškas akių kontaktas (žiūri šonu).
- Kalba neišlaikydamas distancijos (per toli ar per arti).

Sensoriniai ypatumai:

- Vengia prisilietimų, apsikabinimų arba liečia žmones netinkamu būdu.
- Jautrūs garsams, triukšmui, ryškiai šviesai ar kvapams, tai sukelia susierzinimą, gali bėgti iš klasės, šaukti, lišti po stalu ir pan.
- Nerimą malšina „stimuliuodamas“ save, t. y. kandžiodamasis, „plasnodamas“,

linguodamas, sukdamasis, trankydamas galvą, žnaibydamasis ir pan.

Mąstymo ypatumai:

- Pastabūs smulkmenoms, detalėms, į kurias kiti nekreipia dėmesio, informaciją geriau priima matydami.
- Dažnai domisi neįprastais dalykais, kuriems būtina gera atmintis (pavyzdžiui, įvairiais numeriais, statistika, sąrašais, tvarkaraščiais, datomis), daug mechaniškumo.
- Ima gilintis į kokį nors juos dominantį objektą ar temą, tai gali būti jų gyvenimo esmė ir gali apie tai kalbėti valandų valandas. Sunkiai keičia veiklas, kalbėjimo temas.
- Labai svarbi rutina.
- Intuityviai nesupranta kas jų laukia (ką reikia daryti, elgtis, kada baigsis).

PAGRINDINĖS UGDYMO STRATEGIJOS

- Ugdant autizmo sutrikimą turinčius vaikus tradiciniai ugdymo metodai netinka, būtina pritaikyti ugdymo programas, aplinką bei pasitelkti alternatyviais ugdymo būdais/ metodais.
- Prieš pateikiant instrukciją, siekti užmegzti su vaiku kontaktą.
  - Žodinės instrukcijos turi būti aiškios ir trumpos.
  - Jei įmanoma, užduotį, ugdymo medžiagą paremti vaizdu.
  - Neduoti užduočių, kurios vaikui yra per lengvos, tai skatina nuobodulį ir mažina motyvaciją.
  - Stengtis duoti tokią užduotį, kad mokinys ją įveiktų ir pajustų sėkmę.

- Tvirtai laikytis numatytų elgesio taisyklių.
- Būtina skatinti už bet kokios veiklos atlikimą. Žodiniai paskatinimai turi būti trumpi.
- Ugdymosi aplinka turi būti apgalvota ir tinkamai pritaikyta. Turi turėti konkrečią vietą mokymuisi, poilsiui, nusiramimui.
- Ugdymo procesas turi būti struktūruotas (dienos; pamokos; veiklos; savaitės ir pan.), t. y. numatyti veiklas/ veiklos etapus, ką ir po ko turi daryti.

PATARIMAI

- Mokinys turi turėti nuolatinę savo darbo vietą. Nerekomenduojama kaitalioti vietos klasėje.
- Įgūdžius formuokite paeiliui po vieną.
- Kiekvieną kartą į vaiką kreipkitės vardu; jie gali nesuprasti, kad sąvoka „visi“ taikoma ir jam.
- Mokykite atpažinti ir suprasti kitų žmonių elgesį, emocijas ir kūno kalbą.
- Nesitikėkite akių kontakto.
- Nustatykite aiškias elgesio ribas.
- Pokyčiams, naujiems dalykams ruoškite mokinį iš anksto (socialinės istorijos, vaizdo medžiaga, sekos ir pan.).
- Palaikykite ryšį su tėvais.

Vaikai turintys autizmo spektrą visada turi suvokti ir vizualiai matyti:

1. **Ką** reikės daryti?
2. **Kur** reikės daryti?
3. **Kiek ilgai** reikės daryti?
4. Kas vyks **po to**?